

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea
companiilor nefinanciare
și a populației

August 2020

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul II 2020
August 2020

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe-6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
1. Creditarea companiilor nefinanciare	7
1.1. Standardele de creditare	7
1.2. Termenii creditării	9
1.3. Cererea de credite	9
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	11
2. Creditarea populației	12
2.1. Standardele de creditare	12
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	13
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	17
ANEXĂ	19

Sinteză

În contextul situației create de pandemia COVID-19, standardele de creditare pentru împrumuturile destinate populației s-au înăsprit, devenind într-o oarecare măsură mai restrictive atât în cazul împrumuturilor imobiliare (pentru un procent net de peste 57 la sută din bănci), cât și în cel al creditelor de consum (pentru un procent net de peste 77 la sută din bănci). La nivelul sectorului companiilor nefinanciare, băncile (în procent net de 20 la sută) au înăsprit într-o oarecare măsură standardele de creditare.

Așteptările pentru următoarea perioadă (T3 2020) sunt de menținere relativ constantă a standardelor de creditare pentru împrumuturile destinate populației pentru achiziția de locuințe și terenuri, în timp ce în cazul creditelor de consum aproximativ jumătate dintre bănci estimează menținerea neschimbată a acestora, 21 la sută se așteaptă la creșterea într-o oarecare măsură a restrictivității, iar 17 la sută mizează pe relaxarea standardelor de creditare în următorul trimestru. În cazul sectorului companiilor nefinanciare, pentru T3 2020, instituțiile de credit (în procent net de circa 25 la sută) prognozează înăsprirea standardelor de creditare.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T2 2020	T3 2020 (așteptări)	T2 2020	T3 2020 (așteptări)
Populație	Credite pentru achiziția de locuințe și terenuri	↓	→	↓	↓
	Credite pentru consum	↓	↓	↓	↑
Companii, total		↓	↓	→	↑

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în sus/jos/orizontal indică o relaxare/înăsprire/menținere constantă a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în sus/jos/orizontal indică avansul/contractia/menținerea constantă a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele trei luni, respectiv așteptările privind următoarele trei luni).

A. SECTORUL COMPANIILOR NEFINANCIARE

- **Standardele de creditare**, pentru un procent net de circa 20 la sută din bănci, au devenit mai restrictive în T2 2020, pe fondul înăspririi acestora pentru toate tipurile de maturități atât în cazul corporațiilor, cât și în cel al IMM. Cu toate acestea, majoritatea băncilor au menținut constante standardele de creditare. În T3 2020, 75 la sută din bănci prognozează menținerea constantă a standardelor de creditare. În procent net de circa 25 la sută, instituțiile de credit estimează înăsprirea standardelor de creditare, mai ales pe palierul creditelor aferente IMM, indiferent de scadență.

- **Termenii creditării** au înregistrat evoluții mixte în T2 2020. Marea majoritate a băncilor au menținut neschimbați termenii creditării, însă după procentul net se observă că *spread*-ul ratei medii de dobândă la credite față de IRCC/ROBOR, costurile creditării altele decât dobânzile și scadența maximă s-au relaxat, în timp ce standardele băncilor în ceea ce privește prima solicitată pentru creditele mai riscante și cerințele de colateral/garanții au devenit mai restrictive.
- **Cererea de credite din partea companiilor**, în opinia unei ponderi majoritare din bănci, a fost relativ constantă. Însă, analizând după soldul conjunctural, un procent net de circa 5 la sută din instituțiile de credit au declarat că cererea de împrumuturi s-a majorat, tendință determinată de creșterea solicitărilor pentru finanțări pe termen lung din partea IMM.
- În T2 2020, pentru aproximativ o treime din bănci, **riscul de credit** la nivelul sectorului companiilor nefinanciare a fost apreciat ca fiind în creștere. În opinia unei ponderi de peste 50 la sută din bănci, pentru majoritatea sectoarelor de activitate riscul de credit s-a menținut relativ constant, excepții fiind turismul și transporturile.
- Băncile au raportat într-o proporție moderată (procent net de 15 la sută) o creștere a **solicitărilor de credit respinse** în T2 2020.

B. SECTORUL POPULAȚIEI

- Cel de-al doilea trimestru al anului 2020 a marcat o înăsprire a **standardelor de creditare** pentru ambele categorii de credite destinate populației (94,4 la sută procent net din bănci în cazul creditelor de consum, respectiv 65,5 la sută procent net din bănci pentru creditele imobiliare). În următorul trimestru (T3 2020), instituțiile de credit estimează menținerea relativ constantă a standardelor de creditare pentru împrumuturile destinate populației pentru achiziția de locuințe și terenuri. În cazul creditelor de consum, aproximativ jumătate dintre bănci se așteaptă la păstrarea nemodificată a standardelor, 21 la sută prognozează creșterea într-o oarecare măsură a restrictivității, iar 17 la sută mizează pe relaxarea acestora.
- **Termenii creditării** care au contribuit la înăsprirea standardelor de creditare au fost *spread*-ul ratei medii de dobândă la credite față de IRCC/ROBOR (procent net de 6,2 la sută), ponderea maximă a creditului în valoarea garanției imobiliare (LTV) (procent net de 21 la sută) și ponderea maximă a serviciului datoriei lunare în venitul lunar (procent net de 10,3 la sută), în timp ce costurile creditării altele decât dobânzile au înregistrat o relaxare într-o anumită măsură (procent net de 12,2 la sută).
- În ceea ce privește **cererea** pentru credite, băncile autohtone au raportat într-o proporție ridicată scăderi atât pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe sau terenuri (procent net de peste 65 la sută), cât și pentru creditele de consum (procent net de peste 94 la sută). Așteptările pentru următoarea perioadă se îndreaptă preponderent către diminuarea cererii pentru creditele imobiliare (procent net de 46 la sută), în timp ce în cazul creditelor de consum o pondere substanțială a băncilor respondente (în procent net de peste 50 la sută) estimează creșterea cererii.

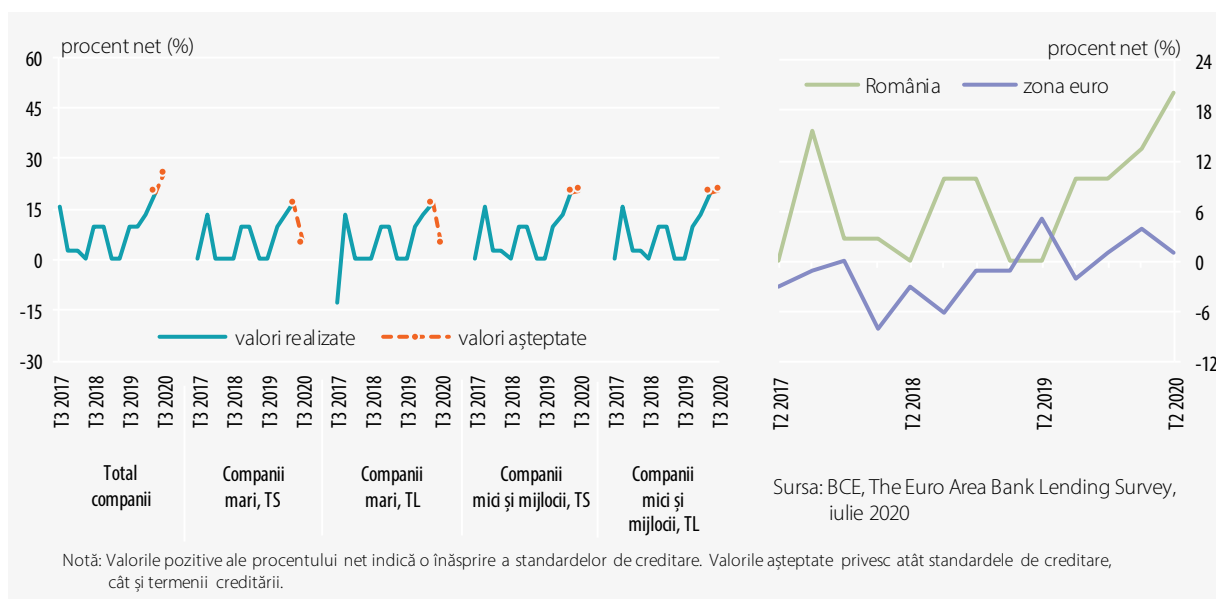
- Evoluția **ponderii solicitărilor de credit respinse** raportată de către instituțiile de credit este una ascendentă în cazul ambelor categorii de împrumuturi ce se adresează populației (10,1 la sută procent net în cazul creditelor imobiliare și 49,3 la sută în cel al creditelor de consum).

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

În opinia băncilor¹, în T2 2020 standardele de creditare s-au înăspriț într-o oarecare măsură (un procent net de 20 la sută din bănci au estimat această tendință). Această evoluție la nivelul ansamblului companiilor nefinanciare a fost determinată de înăsprirea standardelor de creditare pentru împrumuturile aferente atât corporațiilor, cât și IMM, indiferent de scadență (Grafic 1.1). În T3 2020, băncile (în procent net de circa 25 la sută) prefigurează o creștere a restrictivității standardelor de creditare, această evoluție urmând a surveni mai ales din partea creditelor aferente IMM, indiferent de maturitatea împrumuturilor.

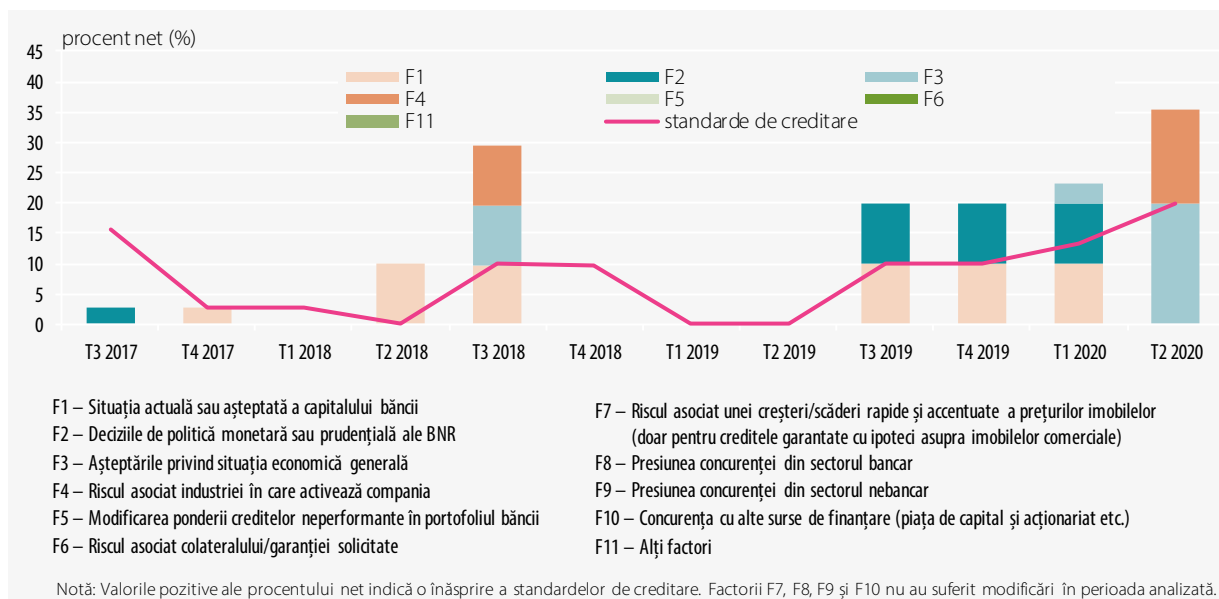
Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

Pe fondul efectelor macroeconomice negative generate de situația pandemică, factorii care au influențat înăsprirea standardelor de creditare în T2 2020 au fost așteptările privind situația economică generală și riscul asociat industriei în care activează compania (Grafic 1.2).

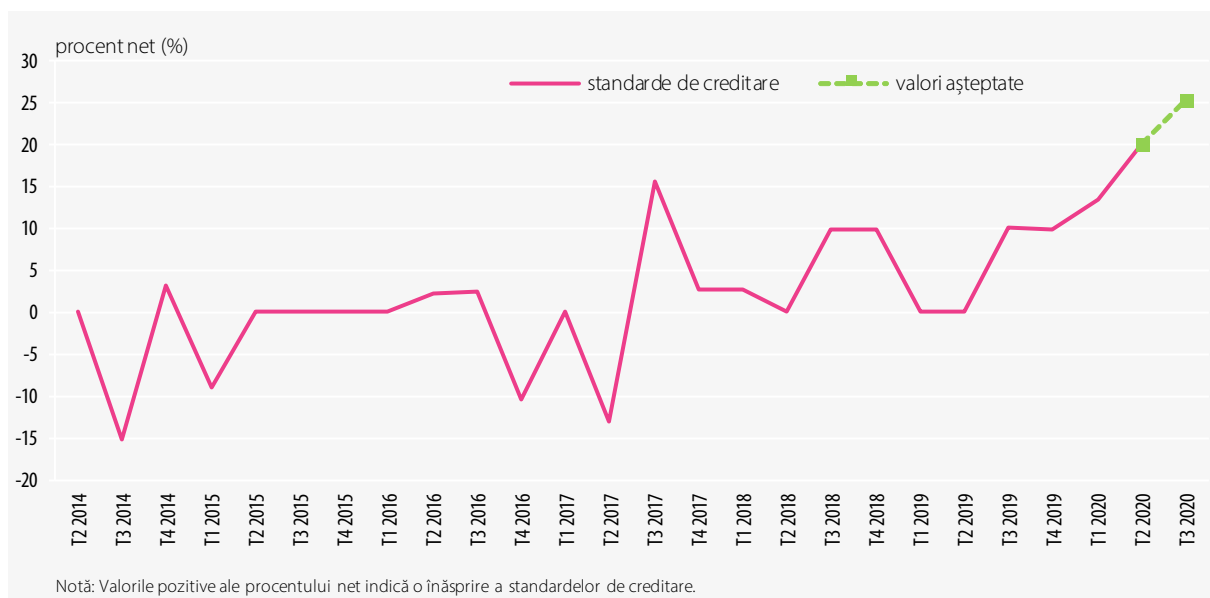
¹ Analiza este efectuată din perspectiva procentului net (sold conjunctural) care este explicat în anexa la prezenta analiză. În anexa cu seturile de date aferente sondajului (<http://www.bnr.ro/Anexe-6352.aspx>) sunt publicate răspunsurile oferite de către instituțiile de credit.

Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

Instituțiile de credit din zona euro (în procent net de 1 la sută) au înăsprit standardele de creditare. Scăderea acestei ponderi, comparativ cu T1 2020, se datorează măsurilor fiscale și monetare de susținere a economiei europene, afectată de pandemia COVID-19. Pe partea cererii dinspre companiile nefinanciare, instituțiile de credit din zona monetară unică au raportat (în procent net de 62 la sută – cel mai ridicat de la lansarea sondajului) o creștere. Această evoluție a avut loc pe fondul majorării nevoii de lichiditate a firmelor din zona euro.

Grafic 1.3. Modificări trimestriale ale standardelor de creditare pentru credite garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale

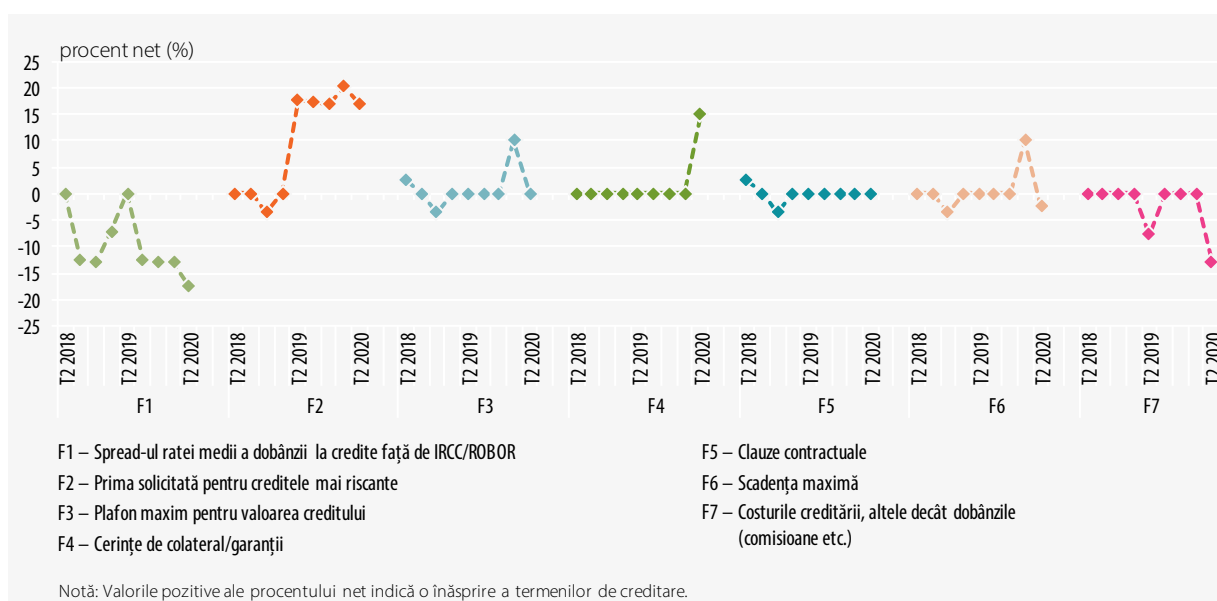

Împrumuturile care au drept garanții ipoteci asupra imobilelor comerciale au devenit mai dificil de accesat în T2 2020, un procent net de 20 la sută din bănci declarând că standardele de creditare aferente acestui tip de împrumut s-au înăspriț. Instituțiile de credit (în procent net de circa 25 la sută) apreciază că în T3 2020 standardele de creditare pentru împrumuturile care au drept garanții ipoteci asupra imobilelor comerciale vor continua să se înăsprească (Grafic 1.3).

1.2. TERMENII CREDITĂRII

Termenii creditării au înregistrat evoluții mixte în T2 2020. Cea mai mare scădere s-a consemnat în dreptul *spread*-ului ratei medii de dobândă la credite față de IRCC/ ROBOR, iar în sens invers elementul care a contribuit cel mai mult la înăsprirea standardelor de creditare a fost prima solicitată pentru creditele mai riscante (Grafic 1.4).

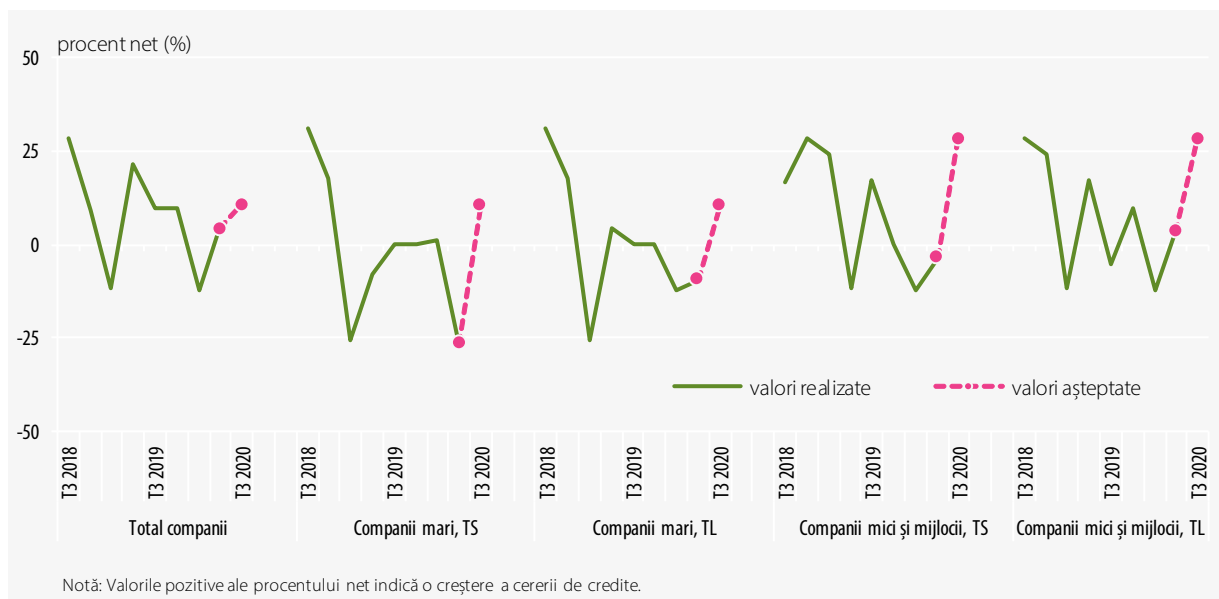
Grafic 1.4. Modificarea termenilor contractelor de creditare

1.3. CEREREA DE CREDITE

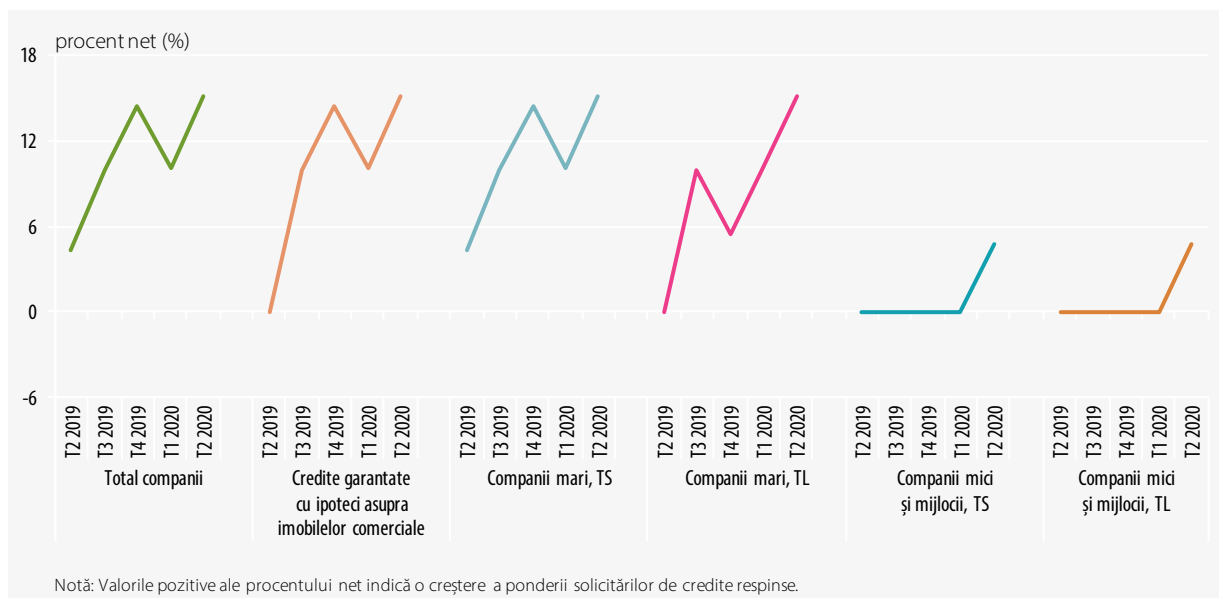
Pe fondul majorării necesarului de lichidități al companiilor nefinanciare și în contextul lansării programului guvernamental „IMMInvest România”, în opinia instituțiilor de credit (în procent net de circa 4 la sută), în T2 2020 cererea de credite a crescut. Analizând în structură, se observă că evoluția la nivelul ansamblului companiilor nefinanciare a fost determinată de creșterea cererii de împrumuturi pe termen lung din partea IMM (Grafic 1.5). Pentru T3 2020, băncile, în procent net de circa 11 la sută, estimează o majorare a cererii de credite din partea firmelor. În structură, se prognozează o evoluție similară celei la nivel agregat, însă mai pronunțată în cazul IMM.

Grafic 1.5. Dinamica cererii de credite

În T2 2020 a crescut numărul băncilor care au raportat majorarea ponderii solicitărilor de credite respinse în totalul creditelor solicitate de firme. Această evoluție a fost influențată mai ales de creșterea ponderii creditelor garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale și a creditelor pe termen scurt solicitate de corporații care au fost respinse (Grafic 1.6).

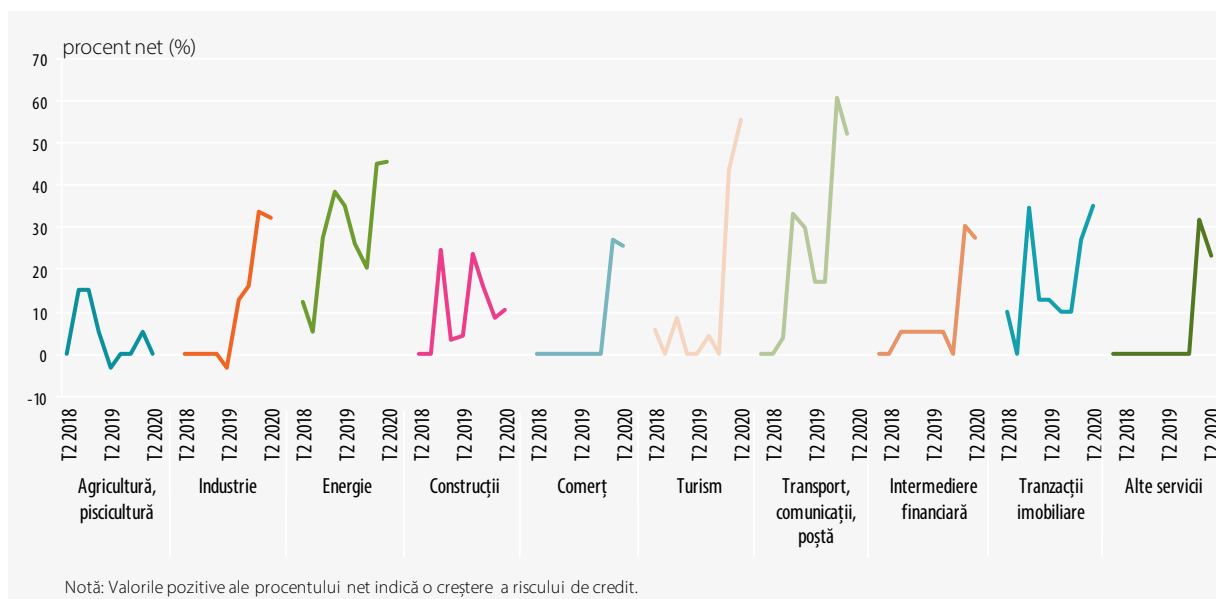
Grafic 1.6. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

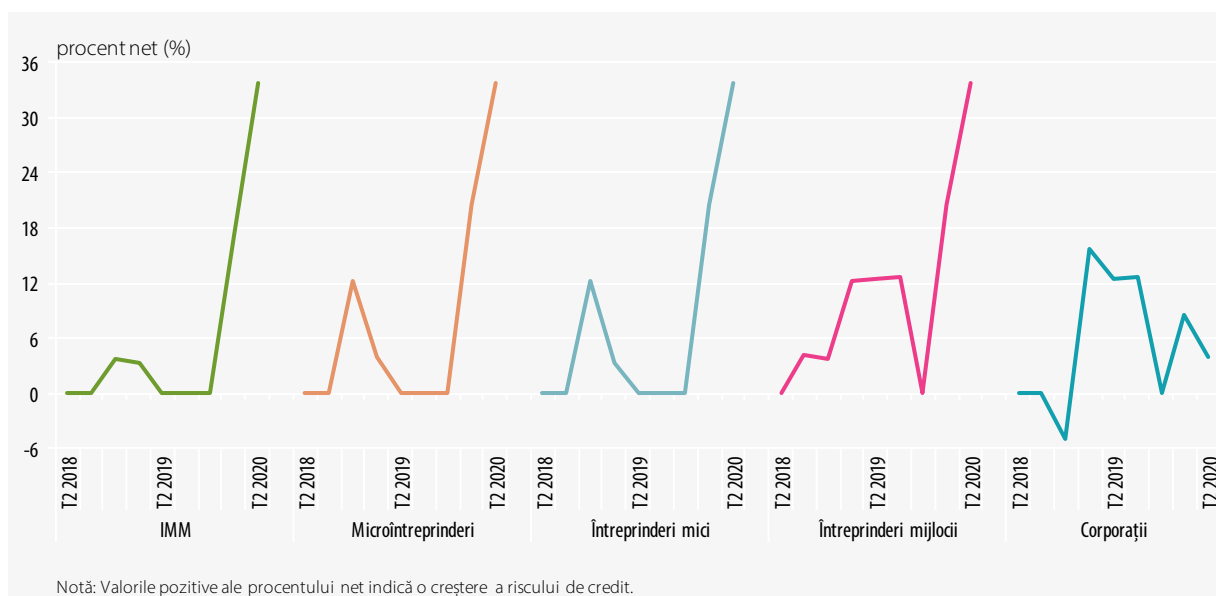
Cu excepția agriculturii, pentru toate sectoarele de activitate a fost asociat un risc de credit în creștere în T2 2020. În percepția băncilor, cele mai riscante sectoare de activitate au fost turismul, transporturile și sectorul energetic (Grafic 1.7).

Grafic 1.7. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate

Pentru T2 2020, băncile au apreciat că riscul de credit aferent firmelor a înregistrat o majorare, mai ales în cazul IMM. În cazul corporațiilor, riscul de credit a crescut însă cu o intensitate mult mai mică (Grafic 1.8).

Grafic 1.8. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii

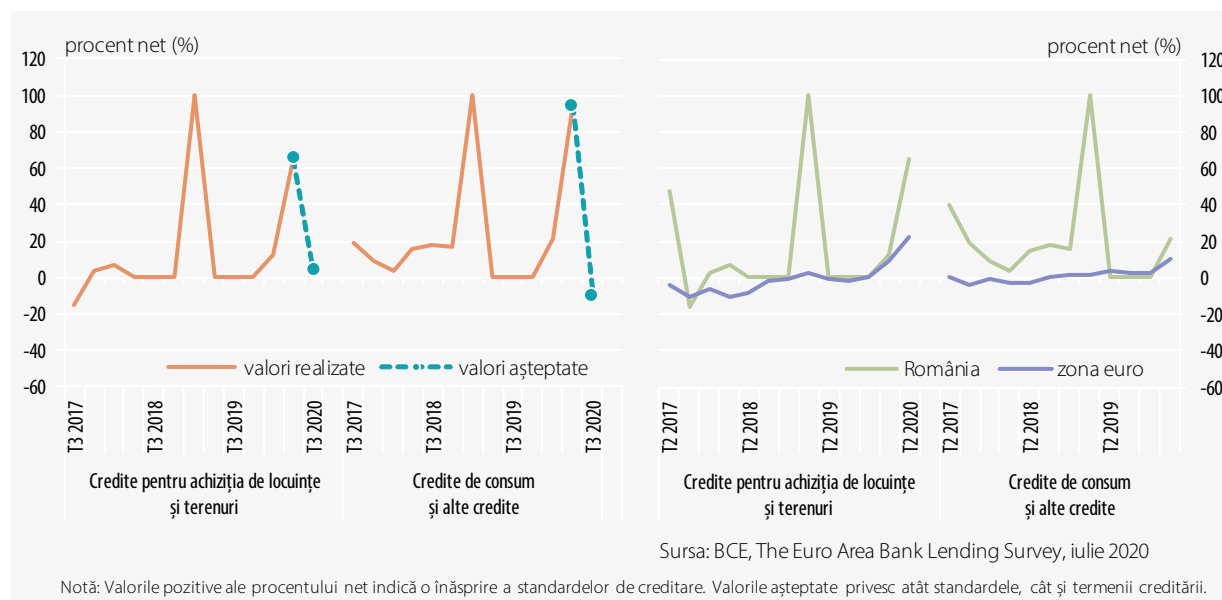
Nivelul pierderii în caz de nerambursare (LGD²) a fost în T2 2020 de circa 50 la sută, în creștere cu aproape 8 puncte procentuale, comparativ cu trimestrul anterior. În structură, față de T1 2020, cele mai ridicate diferențe s-au consemnat în cazul sectoarelor industrie extractivă (+40,6 puncte procentuale), utilități (+18,4 puncte procentuale), industrie (+17,2 puncte procentuale) și agricultură (+16,6 puncte procentuale).

2. Creditarea populației

2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Ca urmare a evoluției pandemiei COVID-19, standardele de creditare pentru împrumuturile destinate populației s-au înăsprit atât în cazul împrumuturilor imobiliare (în procent net de peste 65 la sută), cât și în cel al creditelor de consum (procent net de peste 94 la sută). Așteptările pentru următoarea perioadă (T3 2020) sunt de menținere relativ constantă a standardelor de creditare pentru împrumuturile destinate populației pentru achiziția de locuințe și terenuri, în timp ce în cazul creditelor de consum aproximativ jumătate dintre bănci estimează menținerea neschimbată a acestora, 21 la sută se așteaptă la creșterea într-o oarecare măsură a restrictivității, iar 17 la sută mizează pe relaxarea standardelor de creditare în următorul trimestru (Grafic 2.1).

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației

În zona euro, evoluțiile au fost similare celor din România în cel de-al doilea trimestru al anului 2020, respectiv înăsprirea standardelor de creditare atât în cazul creditelor destinate achiziției de locuințe (procent net de 22 la sută), cât și în cel al creditelor

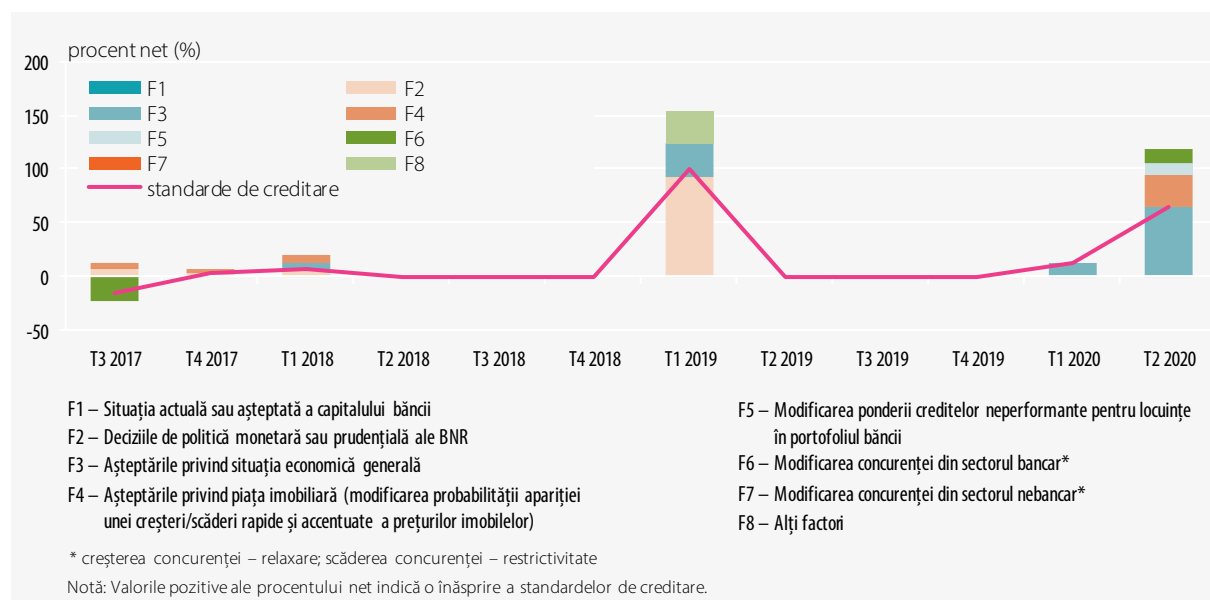
² Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

de consum (procent net de 26 la sută). Printre factorii care au contribuit la creșterea restrictivității, băncile au raportat deteriorarea perspectivei economice, înrăutățirea bonității debitorilor și așteptările privind piața imobiliară, precum și o toleranță mai scăzută la risc. Pentru următorul trimestru (T3 2020), instituțiile de credit din zona euro estimează continuarea tendinței de înapșpire a standardelor pentru împrumuturile imobiliare (21 la sută), cât și pentru creditele de consum (11 la sută).

Pierderea medie în caz de nerambursare (LGD²) pentru creditele populației intrate în stare de nerambursare³ a scăzut cu 3,5 puncte procentuale, de la 48,5 la sută în T1 2020 la 45 la sută în T2 2020. În structură, au fost înregistrate diminuări ale LGD pe toate segmentele de credit destinat populației, astfel: (i) cu 1 punct procentual, de la 27,2 la sută în T1 2020 la 26,2 la sută în T2 2020, pentru creditele imobiliare; (ii) cu 0,5 puncte procentuale, de la 33 la sută în T1/2020 la 32,5 la sută în T2 2020, pentru creditele de consum garantate cu ipotecă; (iii) cu 5,5 puncte procentuale, de la 61,7 la sută în T1 2020 la 56,2 la sută în T2 2020, pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă; (iv) cu 6,5 puncte procentuale, de la 59,2 la sută în T1 2020 la 52,7 la sută în T2 2020, pentru cardurile de credit.

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

Printre factorii care au contribuit la creșterea restrictivității standardelor de creditare în T2 2020, o proporție ridicată a băncilor a raportat așteptările privind situația economică generală (procent net de 65,5 la sută), așteptările privind piața imobiliară (procent net

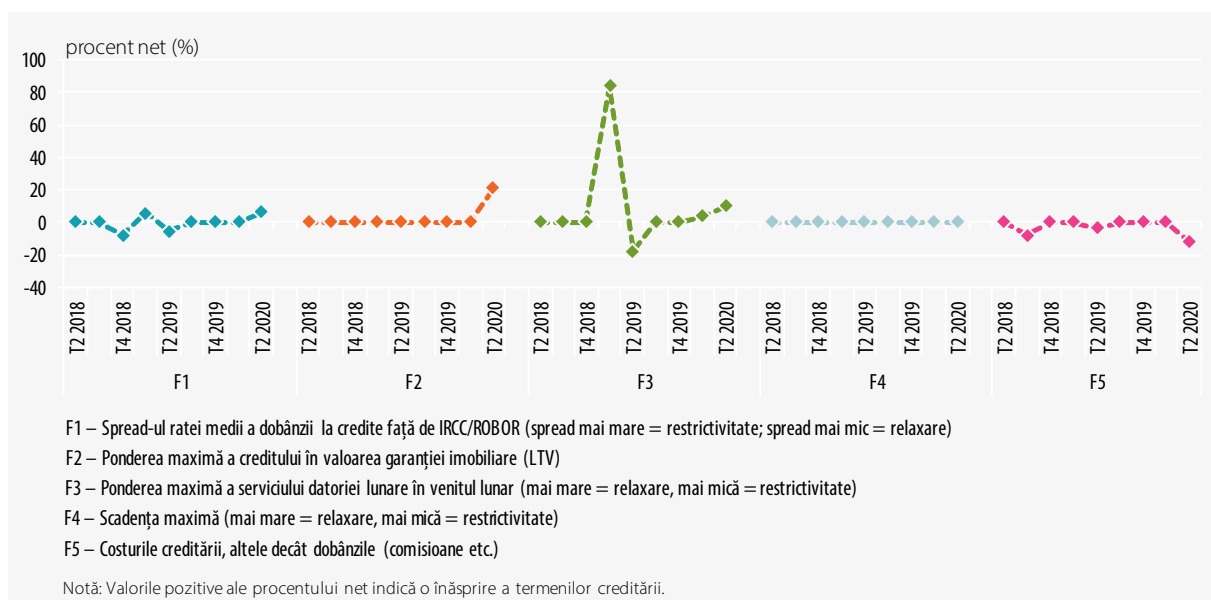
³ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

de 29 la sută) și într-o mai mică măsură modificarea ponderii creditelor neperformante pentru locuințe în portofoliul băncii (procent net de 12,2 la sută) și modificarea concurenței din sectorul bancar (procent net de 12,2 la sută), Grafic 2.2.

(i) Termenii creditării

Termenii contractelor de creditare pentru achiziția de locuințe care au înregistrat modificări în T2 2020, în sensul creșterii restrictivității, au fost: (i) *spread*-ul ratei medii de dobândă la credite față de IRCC/ROBOR (6,2 la sută procent net), (ii) ponderea maximă a creditului în valoarea garanției imobiliare (LTV) (21 la sută procent net) și (iii) ponderea maximă a serviciului datoriei în venitul lunar (10,3 la sută procent net), în timp ce costurile creditării altele decât dobânzile au consemnat o relaxare (12,2 la sută procent net) (Grafic 2.3).

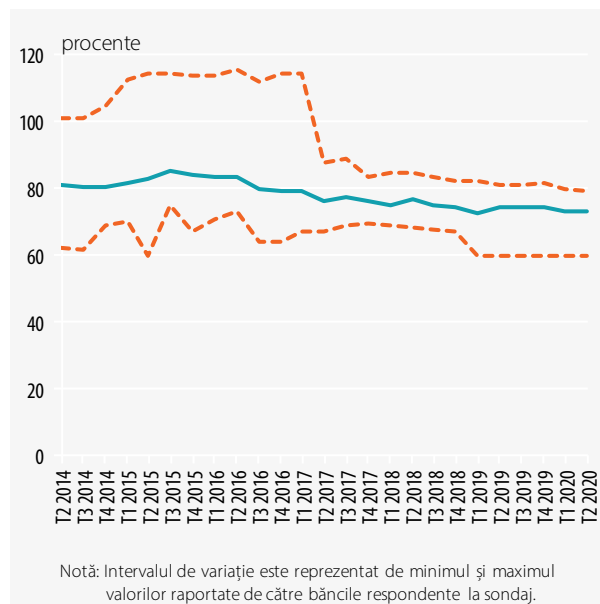
Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare

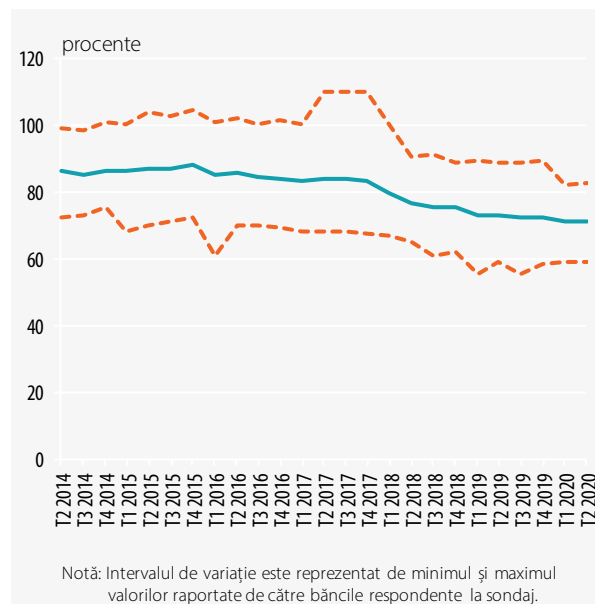
Valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) s-a menținut constantă în T2 2020, la 73 la sută pentru creditele nou-acordate în ultimele 3 luni (Grafic 2.4) și la 71 la sută la nivelul întregului portofoliu de credite (Grafic 2.5).

Nivelul mediu al gradului de îndatorare s-a situat la nivelul de 29 la sută în T2 2020 în cazul portofoliului de credite nou-acordate în ultimele 3 luni, în creștere cu circa 1 punct procentual față de raportarea precedentă, în timp ce în cazul întregului portofoliu de credite acesta s-a menținut constant, la valoarea de 32 la sută (Graficele 2.6 și 2.7).

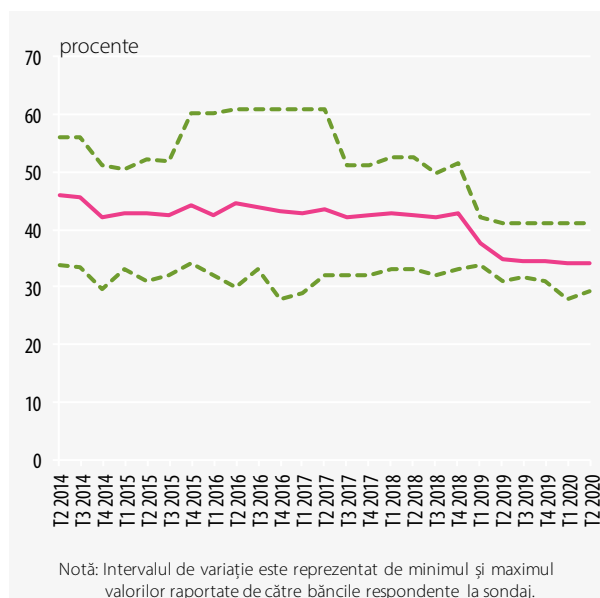
Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

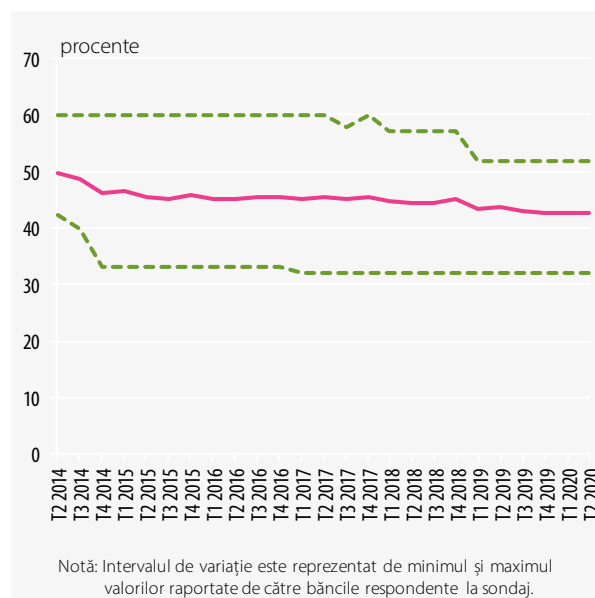
Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru totalul creditelor ipotecare acordate

Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru totalul creditelor ipotecare acordate

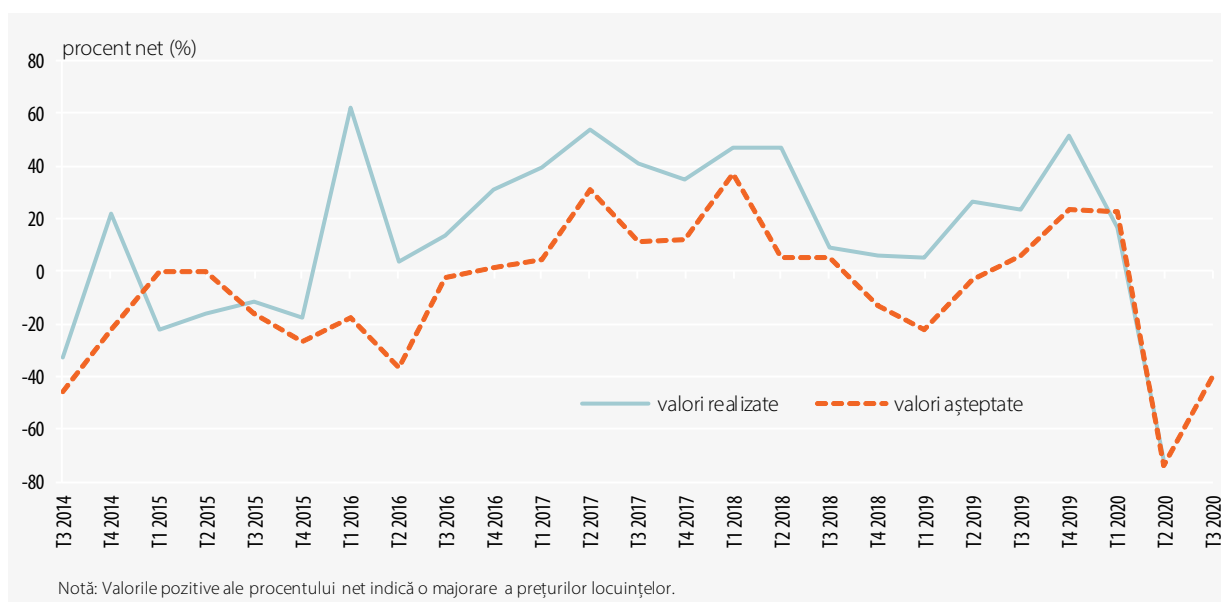
(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor locuințelor

O pondere importantă a băncilor a semnalat scăderea într-o anumită măsură a prețurilor proprietăților rezidențiale în T2 2020 (71,5 la sută procent net), conform previziunilor din trimestrul precedent. Pentru T3 2020, instituțiile de credit estimează într-o proporție

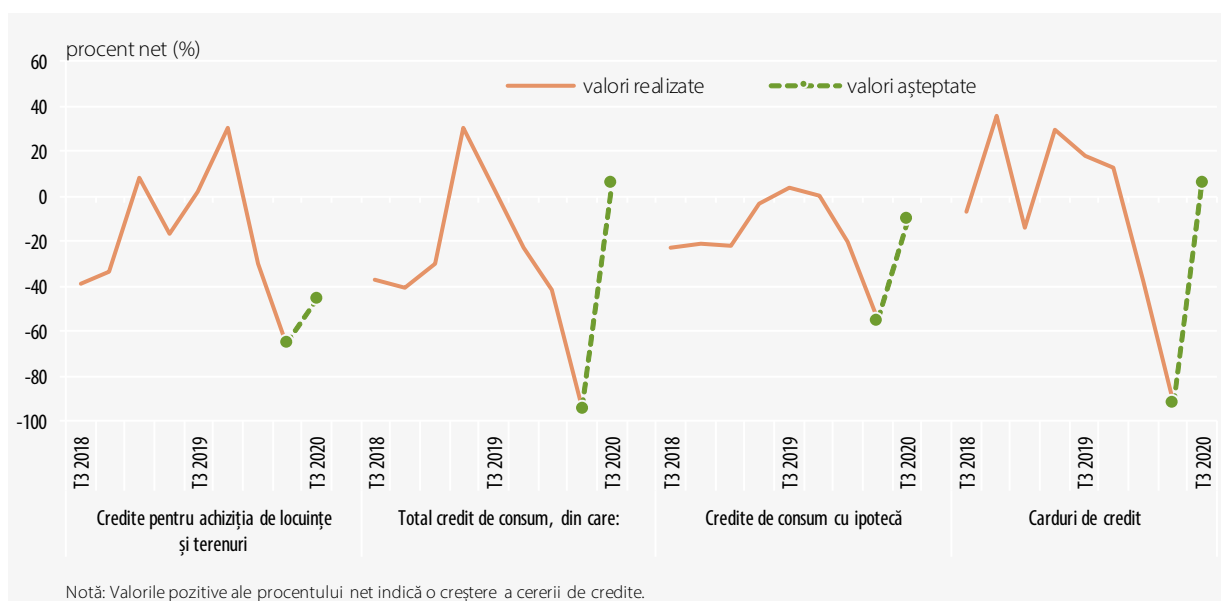
ridicată (52 la sută) că prețurile locuințelor vor continua să scadă, 36 la sută consideră că vor rămâne relativ constante, iar 12 la sută dintre bănci anticipează majorarea într-o oarecare măsură a acestora (Grafic 2.8).

Băncile autohtone au raportat într-o proporție ridicată scăderea cererii pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe sau terenuri (procent net de peste 65 la sută) în T2 2020. Așteptările pentru următoarea perioadă se îndreaptă preponderent către diminuarea cererii pentru creditele imobiliare (procent net de 46 la sută), Grafic 2.9.

Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierilor băncilor

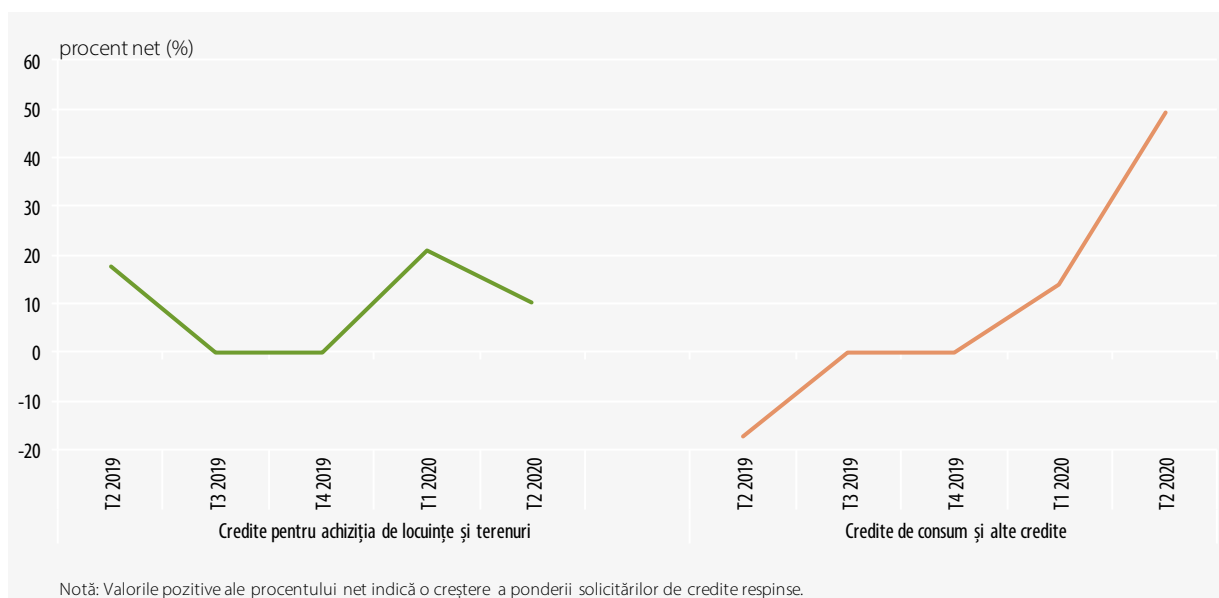

Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite

În plus, băncile au respins preponderent mai multe solicitări de credite imobiliare în T2 2020 (10,1 la sută procent net), Grafic 2.10.

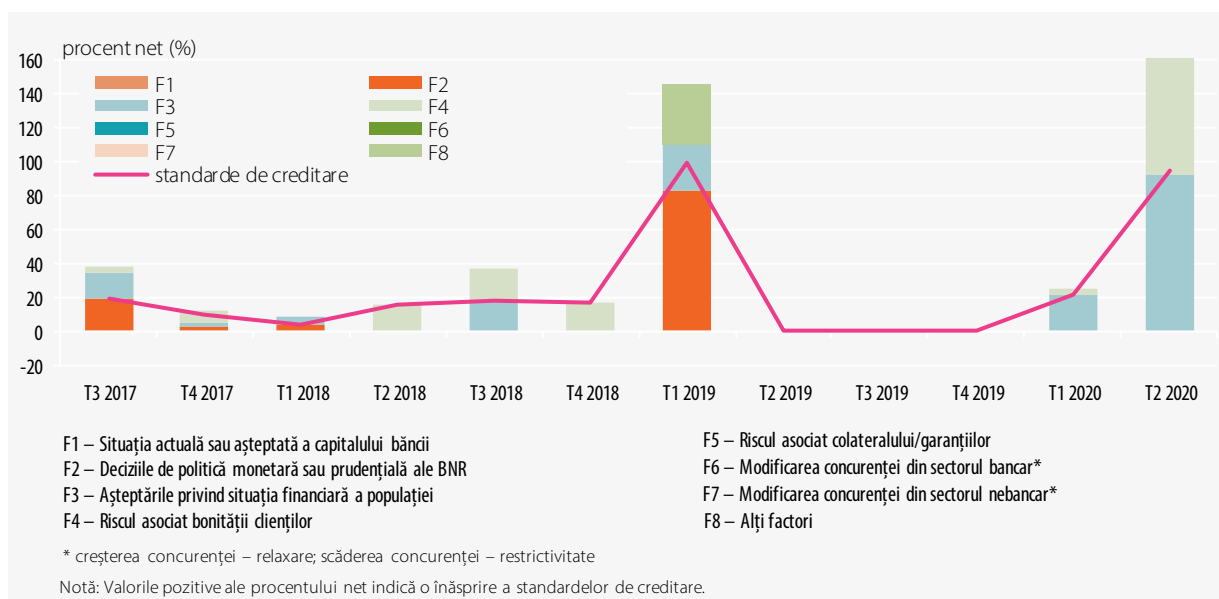
Grafic 2.10. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

Printre factorii identificați de instituțiile de credit, care au determinat creșterea restrictivității în cazul creditelor de consum în T2 2020, se numără așteptările privind situația financiară a populației (92 la sută procent net), riscul asociat bonității clienților (73 la sută procent net) și riscul asociat colateralului/garanțiilor (14 la sută procent net), Grafic 2.11.

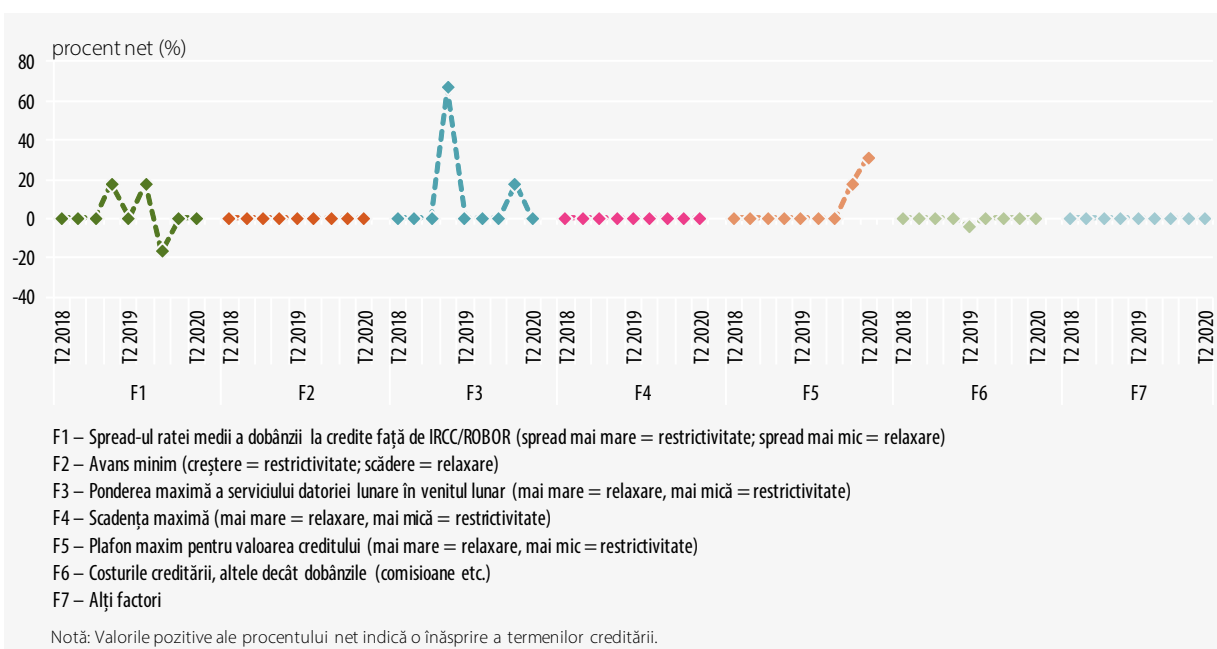
Grafic 2.11. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Principalul termen al creditării care a contribuit la creșterea restrictivității în T2 2020, semnalat de o proporție ridicată a instituțiilor de credit autohtone, a fost plafonul maxim pentru valoarea creditului (31,3 la sută procent net) (Grafic 2.12).

Grafic 2.12. Termenii creditului de consum

(ii) Evoluția cererii de credite de consum

În ceea ce privește cererea pentru creditele de consum, băncile autohtone au raportat într-o proporție ridicată scăderea acesteia în T2 2020 (procent net de peste 94 la sută). În structură, o proporție însemnată din băncile respondente au raportat o scădere a cererii pentru cardurile de credit (92 la sută procent net) și pentru creditele de consum fără garanție ipotecară (94 la sută procent net). Așteptările pentru următoarea perioadă sunt divergente în cazul creditelor de consum, peste jumătate dintre băncile respondente estimând creșterea cererii, în timp ce restul previzionează continuarea scăderii acesteia într-o anumită măsură (Grafic 2.9). De asemenea, majoritatea băncilor respondente au semnalat o creștere a ponderii solicitărilor de credit de consum respinse în T2 2020 (49 la sută procent net), Grafic 2.10.

ANEXĂ

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreeate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex.: rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției ipotecare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net (sold conjunktural).

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriș standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni, iar așteptările se referă la următoarele trei luni.

